

Ima vsak četrtek in petek v pošto vred 100. Maribor s pošiljanjem doma za celo leto 25 din., za leto 12-30 din., četrtek 4-50 din. Izven Jugoslavije 46 din. Naročnina se pošlje na upravnitvo "Slovenskega Gospodarja" v Maribor, Koroska cesta 5. Leta se dopolnjuje do odpovedi. Naročnina se plačuje vnaprej. Telefon interurban št. 113.

Posamezna številka stane 1 din.

Poštnina plačana v gotovini.

Uredništvo je v Mariboru, Koroska cesta št. 5. Naročniki se ne vračajo. Upravičeno sprejema naročila, inserate in reklame. Cene inseratov po dogovoru. Za večkratno ogledno primere popust. Naročila reklamacije se pošiljajo pošto. Čehoval račun pošiljamo uradno Ljubljani št. 28.433. Telefon interurban št. 113.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

87. številka

MARIBOR, dne 30. avgusta 1928

57. letnik.

Slaba sredstva slabe politike.

Po državnooborbenih volitvah ob enodešno izraženi volji slovenskega in hrvatskega naroda se je oblastnikom v Beogradu začelo malo svitati, da se bo le potrebno sporazumeti. Ke so pa uvideli, da bi vsak in tudi najmanjši sporazum precej omejil in zaježil samopasno gospodarstvo in porodičarsko izkoriščanje države, so se pa takoj zopet zatekli k politiki, katero so uvedli policajdemokrati pod vodstvom zloglasnega Svetozarja Pribičevića, vnetega učenca in posnemovalca nekdanjih madžarskih oblastnikov. Ta politika, ki je slaba in silno škodljiva, ima tudi slaba sredstva, od katerih so glavna: nasilje, prevara in zanikernost.

Nasilje.

Kdor ima oblast, ta ima tudi moč ali silo, da se na oblastniškem mestu obdrži. Po tem geslu seže od nekdanj ravnajo beograjski oblastniki. Samoradikalna vlada je samo tako dolgo govorila o sporazumu, dokler se ni dobro in trdno vsedla na vladi in dokler ni vseh važnih upravnih mest popopnila s svojimi zaupniki in priganjaci. Tudi v vojski je svoje pomočnike napravila za generale ter nastavila na najvažnejših mestih. V zapisniku predpogovora za sporazum, ki je bil sestavljen in podpisan v Zagrebu, je priznala, da se vlada krivično in nasilno, obljubila je to popraviti ter odstraniti vsako nasilje, ko je pa svoje moči zbirala in porazdelila, je pa brezvestno poteptala vse dane obljube in sedaj je na delu za izvedbo raznovrstnih naklepov proti ogromni večini jugoslovanskih državljanov.

Ko se je vlada čutila dovolj močno in trdno, je izvedla tudi občinske volitve po Srbiji in Črnigori. Nasilna politika, ki se je že od nekdanj izvajala po teh krajih, je ljudstvo tako potlačila, da o volilni svobodi ni niti govora in da zmaga vedno ena stranka, ki je na vladi, ali pa ima vsaj notranje ali policijsko ministrstvo v svojih rokah. Vlada stranki koristi tudi to, da je mnogo prebivalcev nepismenih in da si nimajo odkod ustvariti lastne in vsaj približno pravilne sodbe o položaju. V takih krajih in razmerah je pritisk vladnih organov na volilne mase lahek in navadno tudi uspešen. Volilec ne pozna volilnih določb, ne pozna zakonov, sploh nič — ali ni čisto naravno, da se slepo posluša povelju vsakega žandara? Že pri sestavi volilnih imenikov postopa oblast lahko kakor hoče. Kdo pa naj reklamira in kako?

A tudi če ljudje vse volilne določbe natančno poznajo in se za svoje pravice pravočasno poglobljejo, vendar ne morejo nič opraviti proti odkritemu nasilju. — Vladi, ki ima vsa mesta pri upravi, pri sodiščih itd., zasledena večinoma le s svojimi političnimi pristaši, se ni bati nobenih pritožb in lahko brez skrbi počne, kar hoče. In če vladi sami ni mnogo ležeče na političnem poštenju, potem je res ni ovire, ki bi mogla preprečiti volilne zlorabe v najboljše meri. Kjer pa niso zadovoljevale zlorabe od strani oblastnikov in agitatorjev, tam je pa govorilo morilno orožje in tako se je prelivala na

dan samih volitev kri v Mitrovici na Kosovem in še po drugih krajih.

V naših krajih, kjer je ljudstvo razsodno in samozavedno in kjer se volitve ne dajo izvajati po volji in naredbi ministrov, se pa s silo in orožjem grozi vsem onim, ki so gospodarsko in socialno kruto ogroženi in oškodovani. Nad kmeta se pošlje poleg financarjev še Wranglovce, državne uslužbenke, ki od lakote omedlevajo in umirajo v službi, se pa militarizira, če si drznejo povedati, da so goli, bos, lačni in nezadovoljni. Oškodovane, lačne in nezadovoljne se proglašajo kratkoročno za nezanesljive in sumljive in to je ravno tako, kot je bilo tik pred svetovno vojno, ko je stara avstrijska oblast postavila na eno stran vnete in goreče »patrijote«, na drugo pa »politično nezanesljive in sumljive.« Ko je začela vojna, so prišli prvi na varna mesta v zaledje, drugi pa za »Kanonenfutter.« Pri taki delitvi se je vsak z lažjo lahko vsedel svojega tekmeča, ovađustvo je bujno cvetelo, dokler ni splošni polom napravil vsem tem svinjarijam žalostnega konca. Danes se to s posebno vneto nadaljuje in razne temne prikazni si kujejo velike zasluge z ovajanjem poštenih ljudi za »prevratne elemente.«

Celokupna slovenska javnost danes dobro vidi, da vodijo trboveljski rudarji pravičen boj za svoj obstanek proti židovskim dunajskim in francoskim lastnikom premogokopov, ki črpajo milijone in milijarde iz nadvse težkega in nevarnega dela bednih rudarjev. Javnost vidi, da je pošteno delo vredno poštenega plačila, najdejo se pa ljudje, ki trpine iz strašnih podzemnih rogov proglašajo za — protidržavne in prevratne. Nedavno smo čitali, da je komandant V. orožniške brigade pisal vladi v Beograd, da je rudarski štrajk političen in da je treba s silo ukrotiti rudarje. Da bo bojovitost in vnema žandarskega polkovnika še bolj razumljiva, moramo povedati, da se je ta mož iz razumljivih razlogov iz Oskar Huberja prekrstil v Dragoljub Dragiča in da bi rad postal vedno bolj »državotvoren.«

Tako se s silo tešijo lačni, raztrgani in nezadovoljni, nasilje pa spremlja tudi kmetskega fanta od prvega koraka iz domače hiše. Zupani so dobili nalog, da morajo vsakega rekruta opisati glede političnega mišljenja. Čemu to, si lahko vsakdo misli. Kdor bo označen za avtonomista, ta bo tako »protidržaven«, da ga bo vojaška oblast zdravila potem nekje »tamo daleko, daleko kraj morja.«

Nasilnih primerov in sredstev bi lahko navedli še celo vrsto, pa že to zadostuje do zaključka, da se slovenski narod samo v slogi lahko brani nasilja in da mora pazljivo zasledovati vsak korak odkritih in prikritih hlapcev centralizma.

Prevara.

To je drugo slabo in pogubno sredstvo tudi za one, ki se ga lotijo. V Beogradu je nekaj politikov, ki se ponajša s prevaro in varanjem ter se postavljajo, če koga posebno dobro speljejo na led. Vara se vsepovprek državljane in pa zunanji svet. Iz zagrebškega zapisnika so radikali posrebeli sadove izpolnjenih obljub sloven-

skih in hrvatskih zastopnikov, svoje obljube se pa poteptali. To ni prvič. Pašić sam je v Ženevi podpisal zapisnik menda že z namenom, da ga ne bo držal in decembra leta 1918 slenjeno in razglašeno ujedinjenje treh enakopravnih delov Jugoslavije so demokrati začeli imenovati parado in prazne besede, radikali so se pa smejali: prav, prav, prevarimo jih!

Koliko komedij in parad je že bilo s par slovenskimi liberalci in vladni ljudje so bili tako brezvestni in brezstidni, da so to peščico doma in zunaj predstavljali kot celo Slovenijo. Ko so volitve spregovorile, se pa od vladne strani cela avtonomistična opozicija slika kot navadni avstrijski ostanek. Mnogo jim je na tem ležeče, da bi to tudi zunanji svet verjel in zato domatih listov, ki resnično slikajo naše razmere, ne puščajo ven, tujih, ki vidijo beograjski politiki do dna, pa ne notri. Francozi so zahtevali od beograjske vlade navedbo glavnih listov v naši državi in temu se je ugodilo tako, da so se našli samo radikalni in demokratski listi, potem listi, ki davno več ne izhajajo, in iz Slovenije sta bila javljena kot dnevnika samo »Jutro« in »Narod«, »Slovenec«, ki že 51. leto izhaja, pa ne. To je javil poslanik Spalajković, ki se je poprej toliko gostil po ruskih dvorih, da danes Rusije brez carja in knezov sploh ne vidi, in ki nas je osramotil pred svetom s tem, da je na svetovni konferenci izjavil, da Jugoslavija še ene pare ne da za stradajočo Rusijo.

Med Francozi bodo še našli nekaj državljanov, ki gredo na vse to, med Angleži, ki se o vsem sami prepričajo, pa ne in to se že vidi iz pisave odličnih angleških listov, ki ugotavljajo zlasti to-le: Ko je bila leta 1918 ta država ustanovljena, so jo splošno smatrali kot enega obeh stebrov — drugi naj bi bila Češkoslovaška — na katerem naj bi slonela nova, zdrava, politična konstelacija v srednji Evropi. Češkoslovaška je to upanje opravičila, Jugoslavija pa je nam nudila do sedaj samo razočaranje. Vzrok leži v tem, da se politiki stare Srbije, odgojeni v šoli neprestanih balkanskih prepričkov, ne morejo povzeti do spoznanja, kaj je potrebno veliki in bogati državi. Nadalje soglašajo resni in razsodni svetovni politiki v tem, da sila in prevara v politiki proti avtonomističnemu pokretu ne nosi uspehov, ampak ogroža obstoj države.

Zanikernost.

Preko vseh nevarnosti in prepadov take politike so pa mamijo oblastniki z zanikernostjo, ki v tem pogledu dosega isto brezprimerno višino kot pri razmetavanju državne imovine. Sila in prevara varuje oblastnike pred nadzorstvom od strani ljudstva in tako se brezvestno in neugnano troši in razmetava.

Oblastniki pirujejo kot bi imel za njimi priti vesoljni potop, narod pa neprestano izgublja na milijarde svoje narodne in zasebne imovine, poleg tega pa mora vsak dan gledati, kako se mu izpodkopavajo in rušijo že sami temelji njegove evropske kulture: osebna in pa lastninska svoboda, svetost domačega praga, samouprava v občinah in župnijah, šole od nizkih do najvišjih, človekoljubne katoliške in druge ustanove, prosvetno-

Januš Golec.

Iz maščevanja.

Vojski so sledili na vojnih pohodih po galiških ter ruskih poljanah psi. Osebito moj polk je bil tako srečen, da se mu je pridružilo s časom toliko psov, da je bil vsak častnik ter podčastnik posestnik kakega kosmatinca. Kadar je polk korakal, je vse lajalo pred ter za njim, zgedali smo kot dolgo-dolgo krdele praviljnih divjih nočnih lovcev. Moštvo je bilo seve nevoljno radi psov, ker so živeli na njegov račun in po največ boljše kakor mož. A v vojni je bil oficir bog; mož pa manj kot zadnji hlapec, po največ slabši kot žival. Tako so si tudi k nam pribegli psi s časom pridobili več pravic kot moštvo, ker pritožiti se ni bilo komu, ko pa so bili oficirski bogovi malodane vsi največji oboževalci psov.

No, pa vsaka stvar ima enkrat svoj konec in tako je bilo tudi s pasjorejo pri mojem polku.

Ker smo bili polk najslabšega glasu, smo tudi vedno menjavali komandante in romali so k nam vedno bolj strogi ter natančni. Ko je bila pri nas pasjoreja tako nekako na vrhuncu, so nas višje vojaške oblasti oblagodarile s polkovnikom madžarsko-slovaške krvi, ki je bil, dokler ga je vojaška previdnost držala pri polku, šiba božja za pse in oficirje. Sicer je res tudi sam pripeljal seboj k polku šekastega ščeneta in si s tem koj pri prvem nastopu zasigural globoko naklonjenost vseh pasjih oboževalcev, a v resnici je bilo čisto drugače.

G. oberst je izdal lepega dne pri oddihu povelje, da morajo vsi srečni posestniki psov pripeljati živali v ograjo neke graščine v svrhu pregleda in natančne upredelitve po zmožnostih ter pasmah. Psi so bili za ograjo,

skakali, lajali, se podili in grizli med seboj, njihovi gospodari so gledali zadovoljno živali in med seboj stavili, katera bo dobila prvo oceno pri premiranju. Gosp. polkovnik sam je prijezdil na pregled, dal oficirjem zna menje, naj se razidejo k svojim četam, vstopil je v ograjo in za njim dva vojaka, vrata na ograji je zaprl sam g. oberst. In nato se je izvršilo premiranje na nezabno ogorčenje vseh ponosnih pasjorejcev. Dve strojnici ste zapeli trr-r-r od leve ter desne, psi vsi v smrtni cvil ter tek, a to je trpelo samo nekaj minut, ograja je bila previsoka za preskok ter pobeg, majka smrt jih je objela vse ne glede na njihove razlike glede duševnih zmožnosti ter pasme.

Moštvo se je smejalo tej pasji smrti, oficirji pa so bili ogorčeni do skrajnosti in obljubili so staremu maščevanju za vsako ceno. Jeza nad oberstovo pasjo krutostjo je bila med oficirskim zborom še tembolj opravičena, ker je stari ohranil življenje svojemu pasjemu ljubčku, češ, da ga rabi radi lastninske varnosti, ker se je pri našem polku kradlo vse ter pri vseh od infanterista do očeta regimenta — vsemogočnega g. obersta.

Čas zaceli vsako rano in tako je bilo tudi z žalostjo naše pasje smrti. Ogorčenje je ponehaval, oficirji so se menjavali in oberstov pesun »šukri« se je v polnem cvetju veselil življenja in se tudi zavedal najvišje — oberstove — naklonjenosti, da — ljubezni.

Treba namreč pribiti, da je bil ta naš g. polkovnik glede narodnostnega vprašanja na mednarodnem stališču, a Turke je iz neznanega vzroka tako preziral, da je dal svojemu psu ime znanega šukri paše, ki se je odlikoval svoj čas kot junak v balkanski vojni. No, oberstov pesjan je bil pač »šukri« in glede pasme ter duhovitosti pa tak kot naš viničarski pes, o katerem pravijo, da ima vsak po najmanj deset očetov. Oberstov ljubček je bil ena šekasta pesja para, ne velik in ne majhen,

zvitega repa in če ga je kdo količkal vznevoljil, je namršil dlako in pokazal zobe. Tega še menda ni bilo treba omeniti, da je bil šukri vedno tik za oberstom, ali vsaj v njegovi ali Justovi neposredni bližini. (Justo je bil oberstov sluga in takoj za šukrijem njegov prvi ljubljenelec ter prijatelj.)

V boljše razumevanje naše pasje povesti je dobro, ako še omenimo, da je bil naš g. oberst tako en kos lovca in je ob prostih urah rad pobajal s šukrijem ter Justom po galiških planotah in gozdih za zverjadjo, ki je je bilo tamkaj več kot dovolj.

Nikdo ni več govoril o oni številni pasji smrti, šukri je bil že gospod pri moštvi ter oficirjih in v takem položaju smo se naselili v čisto nenevarne postojanke onkraj Dnjestra nekje v neki grabi za gališkim mestom Zaleščiki. Kakor rečeno, nevarnosti pred sovražnikom ni bilo po vojaško govorjeno skoro nobene in g. oberst ter šukri sta si preganjala dolg čas s pogoni za divjačino.

Nekega lepega jutra je stari zopet vzel puško, klical — klical — žvižgal — žvižgal — metal v zrak madžarske kletvice, a šukrija ni bilo od nikoder. Glede pasje nenadne odsotnosti smo bili zaskrbljeni vsi pri štabu in Justo je dobil celo toplo zaušnico, ker je nevedno skomiznil z ramami pri vprašanju: Kje je moj šukri? Oberstovega cučka ni bilo na svetlo ne isti dan, ne drugi, ne tretji — četrti. Stari je že nehal kleti in godrnjati, prepričan je bil, da se je žival na kak nepojasnen način smrtno ponesrečila.

Oberst že ni več govoril o rajnem šukriju, z Justom je hodil na lov in vsi smo bili uverjeni: stari se je že popolnoma pomiril radi izgube ljubljenelega ščeneta in menda res niti mislil ni več, da je bil do pred krat-

gospodarske pridobitve, svoboda združevanja, književnosti in časopisja in tako dalje vse nižje in nižje. V sami zanikarnosti so se oblastniki začeli za vse ljudske težnje in zahteve posluževati vsake sile in prevare, ki je pri roki, v nobeno stvar se nečejo vglobiti, če pride zahteva iz ljudskih slojev, danes jim vse to ni mar, prišel bo pa kmalu čas, ko bodo morali spoznati, da niso pred postopom, ki bi vse izbrisal, temveč pred težkim obračunom, ki ga ljudstvo zahteva.

Zakaj tako izmozgavanje?

Slovenski oče le s težavo daje svojega sina študirat. Vesel je, ko vidi, da je prišel njegov otrok do bolj-šega kruha. Sicer danes služba uradnika tudi ni sijajna; lačni morajo državni nastavljeni hoditi okoli. A če premostiš položaj našega kmeta, kojemu toča in druge uime uničujejo trud njegovega trdega dela; vidiš, da naš ratar trpi med vsemi stanovi največ. Trdo delo, neznosni davki, vojaško breme, kuga pri živini in še desetero drugih nesreč spremlja slovenskega kmeta od zibel do groba. Priznajte, da je tako!

Slovenski oče si misli, dal bom sina študirat, da bo kot gospod delil pravico na sodniji, po kristjansko predpisoval davke in da bo sploh stal slovenskemu narodu ob strani. V mnogih slučajih se te nade očelove res tudi uresničujejo. A na stolice imamo v najnovejši dobi sluščajev, ko slišimo pritožbe:

Nemec prej z nami ni tako kruto postopal, Srb z nami ne bi tako ravnal.

Zalostna slika! Slovenski sinovi-uradniki žal v pre-mnogih slučajih tiransko postopajo z lastnimi brati. Ne vsi, a mnogi so res taki. Ali se kje v kaki pokrajini tako strašno navija davčni vijak glede dohodnine in drugih davkov, kot pri nas? Ali mate kje deželo, kjer bi se ubogega mladega posestnika, ki je prevzel posestvo po očetu, tako pritiskalo kot ravno v Sloveniji? Finančna in sodna oblast odredi po 2 do 3 krat ponovne cenitve, združene z ogromnimi stroški. In postopanje glede predpisovanja in plačevanja desetka! V nobeni državi ni tega! Odkrito moramo reči, da so v pre-mnogih slučajih krivi propasti celih kmetijskih domov in družinske sreče prenatani uradniki. Hočejo biti bolj papežki, kot je papež sam!

Slučaj! Dve sestrki kupila malo posestvo za ceno 120.000 K. Desetek s pritiskom znaša okoli 8000 K. Ker je bila petnajsti dan nedelja, ko je bil zadnji termin za plačilo tega zneska in ker ste plačali na davkariji to svoto še le 17 dan, ste bili nesrečnici kaznovani. Predpisana višja pristojbina je znašala skupno s kaznijo okroglo 40.000 K. To kazen so jima predpisali še le po preteku pol leta. Kako?

Silno vneti in goreči uradnik je brez višjega povelja listal cele tedne po aktih, da bi našel kaknega grešnika. Hotel se je prikupiti višjim in menda celo same-mu Pašiču! Vprašamo vas, ali je to na mestu? Ali ima uradnik kaj od tega, ako je uničil ubogi sestrki. V beograjsko žrelo je sicer vrgel muho in to je bil cel uspeh njegove strašne natančnosti.

Drugi slučaj! Slovenski financer gre lačen in žejen mimo kočice nekega prevoznika. Poprosi ga za kozarec vode. A penzionist mu ponudi pol litra vina. Pravi: Dobil sem ga 80 litrov v dar od prijatelja. Financer si ugasi žejo, a drugi dan ga naznanja, da od tistih 80 litrov vina ni plačal užitnine. Penzionist je bil strogo kazno-van. Ali je to lepo in pošteno? (To se je zgodilo v neki fari ne daleč od Maribora. Radovednim informacije na razpolago).

Še en slučaj! Financer je bil prestavljen iz Slovenije v Makedonijo. Imel je bolno (jetično) ženo in malega otroka. V mnogih pismih je prosil našega poslanca pomoči, da ga naj spravi zopet v Slovenijo k družini. Žena joče, prosi pomoči. Poslanec se potruji. Stiska kljuko v finančnem ministru. Da se ga znebijo, ugo-

dijo končno njegovi prošnji in financer se je vrnil k družini. In kaj počne v zahvalo? Noč in dan stika po vseh kolih za neopornimi koleselji, išče vino, ki ni pri zasebnikih zadano, preiskuje uboge ženske, ki nosijo sol od trgovca, naznanja poštene kmete, da niso pravilno napovedali pridelka vina. Igra ulogo špiceljna za davčno oblast. Če ima kdo dohodkov 20.000 K, on poroča dva-, trikrat toliko! Gospodje, ali je to vse prav in pošteno!

Ni namen teh vrstic, da bi hujskali proti uradništvu. Nel Slovenske sinove, ki so v državni službi, posebno one pri financah, pozivamo in prosimo: Ne gre-niti izmozgačnemu narodu še vi življenja z nepotrebnimi sekaturami in nelepim ovađuštvom!

Govorimo odkrito: Ali se vam slovenski oče, brat in sestra ne smilita?

Vinska kriza in kako ji od-pomoči.

(Konec govora g. R. Košarja na zborovanju Kmetijske družbe v Mariboru).

Doslej smo organizirali vinograde, odslej pa homo morali organizirati kleti in vinsko trgovino.

Toda kako? V naših ljutomerskih gorica si je pridobil muškati silvanec, ali kakor ga Francozi nazivajo «Sauvignom», posebno spoštovanje, ker vsako leto pre-čej rodi in je kolikor toliko manje občutljiv proti na-padom raznih boleznih in ker ima tudi manje kisline v razmerju z drugimi sortami. Leta 1919 ni bila posebno dobra letina. Leta 1920 pa je prišel k meni nek ljub-ljanski veletrgovec in ko smo preskušali vse vrste, je rekel, da vzame od muškatega silvanca dva vagona po ceni, katero sem jaz zahteval. Obledel sem, ker sem imel v kleti od te vrste samo 10 polovnjakov. Trgovina se je razbila radi premajhne količine in zato sem začel poizvedovati po okraju, kdo bi se imel muškatega silvanca na prodaj. Spravil sem skupaj tri vagonce, katere sem ponudil in lahko prodal. Ej, bratje vinogradniki, sem si mislil, treba je samo, da imamo ves muškati silvanec našega okraja v evidenci in da ga spravimo na kup, pa bo šlo. Vsi za enega, eden za vse. Isto pa bi tudi lahko naredili s šiponom, rizlingom in burgundcem i. t. d. Zbirali bi lahko najfineršo buteljčno blago, kakor tudi dobra namizna vina, da trgovcem ne bo več treba hoditi po kletih in zbirati polovnjake. Ker pa imamo veliko brd in vinogradnih goric med Muro in Kulpo, bi bilo dobro, ako bi začeli zbirati v vsakem posameznem vinskem okolišu te produkte potem zadrug, ki bi nudile domači trgovini zbrano, pristno blago svojega okraja. S tem pa bi se tudi že ustvaril za uspešno in velikopo-letno vinsko trgovino tako neobhodno potrebni vinski tip za okraj. Ako smo bili v stanu, da smo v kratki dobi organizirali denarni promet do zadnje gorske va-si, zakaj ne bi tudi za vsak vinski okoliš organizirali vinarstvo zadrugo. Te zadruge bi se naravnim potom zopet skušale združiti v kako centralno zadrugo z ve-čjim kapitalom, ki bi na širši podlagi, s širšim obzor-jem in z večjimi sredstvi gledala, da spravi vino v pro-met. Naravno je tudi, da si bo ta zadruga iz raznih o-krajnih vinskih tipov ustvarila enoten tip «Štajerca», pod katerim imenom pozna naša vina n. pr. že vsak krčmar na Kranjskem in kakor smo n. pr. pred vojno dobivali enoten tip pod imenom «Niederösterreich», «Retzer» itd. po vseh krčmah na Češkem, Moravskem in v Šleziji. Taka centralna zadruga z enotnim vinskim tipom pa se bo tudi lahko začela postavljati na noge izven ozkih mej naše domovine, kajti blaga imamo do-volj, samo «tip» nam manjka. Brez enotnega tipa pa ne moremo v svet. Ustvaritev tega tipa mora biti naša prva skrb. Na Kranjskem imamo danes n. pr. toliko ti-pov «Štajerca», kolikor je vinskih trgovin, samo pra-

vega štajerskega tipa ni. V Zagrebu dobite v vsaki ka-varni in v vsakem baru «Ljutomerčana», pa brez ljuto-merškega značaja. Kako pa naj konzument in trgovec potem presodi, kateri tip je pravi, kako se naj konzumu-ment na njega navadi in ga zahteva od krčmarja.

Kako naj producenti zahtevajo od vlade, da za-ščiti s posebnim zakonom vinske proizvode posamez-nih vinskih okolišev ali cele pokrajine, ko pa nimamo izrazitega tipa. Kako naj ponudimo Nemcem, Čehom, Svcarjem in Poljakom, naša vina, ko pa niti 100 vago-nov ne bo jednakega značaja. Kako naj naša vina no-tirajo na borzi, ako tipa ni? Vino ni koruza ali pšenica! Zato gre moj klic že od prevrata sem: Ustvarimo si naj-prej tip naših vin! Kaj bi nam na primer koristil pro-sti izvoz v Svico, Čehoslovaško in Poljsko — Nemška Avstrija je danes še izjema — če pa se ni bi mogli po-staviti leto za letom z enotnim blagom, ki ustreza kon-zumu. Povoljna in definitivna rešitev naše vinske kri-ze leži večinoma v ustvaritvi enotnega tipa naših vin. Potem se le bomo stopili iz ozkih vrat dosedanje vin-ske «grajzerije» v široko dvorano vinske veletrgovine.

Študirajmo to vprašanje, razpravljajmo o njem, da se vsestransko razbistri, saj je predmet, o katerem go-vorimo največjega narodno-gospodarskega pomena in od ugodne rešitve bo odvisno 1000 in 1000 eksistenc, ki bi bile sicer izročene poginu.

In še eno vprašanje moramo temeljito preštudirati, kajti tudi od njega bo odvisna ugodna rešitev vinske krize in ta je: Kaj naj storimo, kako naj delamo, da si zmanjšamo pridelovalne stroške? Tudi najboljše vino ne bo šlo v promet, ako bo predrago in se ne bo prilago-dilo svetovni pariteti.

Rešitev teh dveh vprašanj leži v rokah vinogradni-kov in vinske trgovine. Aktivno pa mora tudi država pospeševati ugodno rešitev vinske krize s tem, da zniža davke, tarife itd., s čim se znižajo pridelovalni, promet-ni, točilni in drugi stroški za občutne vsote, kajti ža-lostno je, a resnično, da vino danes ni več tisto vino, kojega cena bi bila odvisna od ponudbe in povpraševanja o dobrih in slabih letinah, ampak da je samo še produkt obdavčevanja in izkoriščevanja. Denar, katerega sprejme danes vinogradnik za svoje vino, je samo majhen del one svote, katero plačuje za to blago konzument, ako je povprek še v stanu, da si privoščiti kako četrtinko. Največji profit od vina ima danes država, ob-čina, železnica in vmesna trgovina. Toda prišel bi pre-daleč, ako bi se spustil v tozadevno podrobno razpravo, omenil bi izmed drugih važnih točk samo še, da mora-mo vinogradniki zahtevati od države, da začne po svo-jih kletarskih nadzornikih brez usmiljenja zasledovati vse krčmarje, vinske trgovce in producente, ki prodajajo blago, ne odgovarjajoče vinskemu zakonu iz leta 1907. Mislim, da bi postala vinska kriza manj občutna, ako bi vlada začela strogo paziti na to, da vino ne bi več rastlo po kletih, ampak samo še v gorica, kakor je to Bog določil! Istotako naj vlada tudi pazi, da se ne bo ob mejah vlihotapljalo tuje blago.

Glavni namen mojega predavanja je bil ta, da po-kažem novo stališče, katerega je zavzel vsled preobrata naše vinogradništvo in vinska trgovina. Postali smo samostojna vinorodna država, Slovenija pa je postala v tej državi samostojna, tipična vinska pokrajina. Da vzdržimo konkurenco na vinskih trgih, si moramo naj-prej ustvariti enoten «tip» naših vin, ki se mora prilagoditi okusu konzumentov. Da pa postanemo zmožni konkurence tudi glede cen, moramo skrbeti za znižanje pridelovalnih stroškov, država pa mora odstraniti vse ovire, ki bi zabranjevale naš izvoz in notranjo trgovino ter skrbeti kakor mati, da se na podlagi njenih odredb in zakonov ne zvišajo cene naših vin. Samo z mirnim, vstrajnim, požrtvovalnim, energičnim delovanjem vimo-gradnikov in vinske trgovine v zvezi z vsestransko državno podporo se bo dala rešiti težka vinska kriza. Da se to zgodi — Pomozi Bog!

kem srečen posestnik šekastega šukrija, ki je bil glede obnašanja in jeznorite samozavesti res kosmat Turek.

V globoki grabi, kakor že omenjeno, je bilo na-stanjeno polkovno poveljstvo. Lepo jasno jesensko jut-ro je zasinilo, ko si je stari kakor po navadi vrgel pre-ko rame puško in pozval svojega Justa, da ga spremi na lov, kjer mu je podil zverjad, odkar je bil izginil šukri. Stari je stal pred postojanko in premišljal, na katero stran bi jo ubral, ko se naenkrat pojavi na bregu pred postojanko lisica. Oči nas vseh so se uprle v zver in seve tudi g. oberst je zasadil svoj lovsko preiskušeni pogled v žival, ki se je pomikala umerjenih korakov navzdol pod breg in kar naravnost v smeri proti naši postojanki. Oberst je pripravil puško, jo pritisnil k li-cu, lisica je še bila od postojanke kakih 30 korakov — pumf — dim se je razknil in lisica je še samo pobrcavala v zadnjih življenjskih izdihljajih z zadnjimi no-gami. Sam oberst jo je pobral, jo zadovoljno potehtal za zadnje noge in jo oddal Justu, da jo odre in pripravi kožo, da bo enkrat za kožuh. Oberstu smo čestitali kot izbornemu strelcu in stari je bil res tako vesel lisičjega plena, da je odložil puško, šel v postojanko in skozi okno gledal Justa, ki se je pripravljal, da odere žival po načinu izvedenca.

Justo je obesil lisico na drevo za gobec in začel pri gobcu svoj posel, da bi potegnil kožo živali kot bi jo slekel in jo tako ohranil celo in neprerezano. Vsi smo gledali lisičoderca, zasadil je nož, potegnil za kožo pri gobcu, spustil kožo in nož in nekako prestrašeno od-skočil. Priblížal se je zopet živali, pogledal jo še enkrat pri načetem gobcu in zopet odstopil, namenjen k obrstu. Pa stari je že bil na potu k Justu in oba sta začela

ogledovati ter pretipavati žival. Stari je neprijetno zmigoval z ramami. Justo je dobil ponovno povelje, za-grabiti nož in nadaljevati svoj kožoderski posel od li-sičjega gobca navzdol.

Sluga je vlekel za kožo, oberst je zasadil svoj po-gled kar najostreje pod Justove prste, nevoljno pljunil, grdo zaklel po madžarski, se zavrtel na peti, stopil na-zaj v postojanko, zaloputnil vrata in meni v kipeči je-za zabrusil pod nos: «No, farovško brihtno mašče-vanje!»

Opazke starega nisem razumel, vprašati se ga ni-sem upal, ker je kar nepretrgoma kdel v meni dosedaj nerazumljivi madžarsčnini in pogledal sem skozi okno, kjer je bilo krog Justa in lisice vse polno radovednežev. Stopil sem sam ven, vojaki krog Justa so se smejali, da so se toliko po kolenih — Justo je že bil odrli svojo žrtev preko glave, ki pa je bila pod prvo kožo tudi še kosmata in dlaka pa čisto podobna oni, že nekaj dni sem pogrešanega in smrtno obžalovanega šukrija.

Justo je prav zlahka vlekel kožo med krohoto-m gledalcev in kar v par minutah je visel na gobcu na drevesu oberstov šekasti šukri, samo, da je bil tokrat res mrtev in še povrh ubit od roke, ki ga je v življenju najbolj odkrito ljubeznjivo gladila ter hranila

Brezdvomno je nekdo od polka šukrija prijel, ga zašil v lisičjo kožo in ga spustil proti polkovni postojanki ravno ob času, ko je imel gospod oberst navado, da se je odpravil na lov.

Pes vam je bil tako mojstersko ušit v lisičjo kožo, da ga je bilo nemogoče spoznati brez natančnega pre-glede. Ker je nosil pasja reva vedno v trdnem kolobar-ju zafrikan rek, mu je njegov sovrag potegnil precej de-

belo žico po hrbtu in v lisičji rep tako, da je bil prisil-jen nositi svoj in lisičji rep bolj vodoravno, kakor ga pač nosi lisica, ako je v teku.

Za tako mojstersko delo so rabili maščevalci precej časa, truda, pa tudi potrpežljivosti, ki je bila izvor na-tanko premišljene ter preuhtane maščevalnosti.

Ko je bil rajni šukri od gobca do konca repa slečen lisičje krinke in visel kot čisto navaden ubit cucek na drevesu, je nastalo med gledalci vprašanje: kdo se je maščeval na tako prefrigan način nad oberstovim ljub-čekom radi že davno pozabljen pasje smrti nekaj dese-tin šukrijeve zlahte? Gospod oberst je obsodil z opazko o farovškem maščevanju mene, a čisto po nedolžnem, ker še do danes ne vem, kedo se je znosil nad oberstom in šukrijeva žaloigra se je doigrala v jeseni vojnega leta 1915.

Vse temeljito preudarjeno poizvedovanje za krivca šukrijeve žalostne in nenavadne smrti je bilo brez-spešno, maščevalci so molčali do mojega odhoda od polka. Stari pa je vedno dolžil mene, da sem duševni oče maščevanja in mi je pozeje, ko se je čisto pomi-ril radi nesrečne smrti šukrija, zagotavljal, da mi ne zameri cele komedije, ker je bila duhovito zasnovana, izpeljana in se je posrečila v polnem obsegu, a obstati nisem mogel, ker sem bil tozadevno tedaj in do danes nedolžen. Priznati pa moram, da sem privoščil šukriju smrt v lisičjem kožuhu, ker ga nisem maral z obrstom vred.

Tako so se torej maščevali še do danes neodkriti maščevalci nad obrstovim psom v vojnem letu 1915 v oni grabi za gališkim Dnežstom, kjer je nezagreben strohnel polkovnikov pasji Turek — šukri.